

kontakt

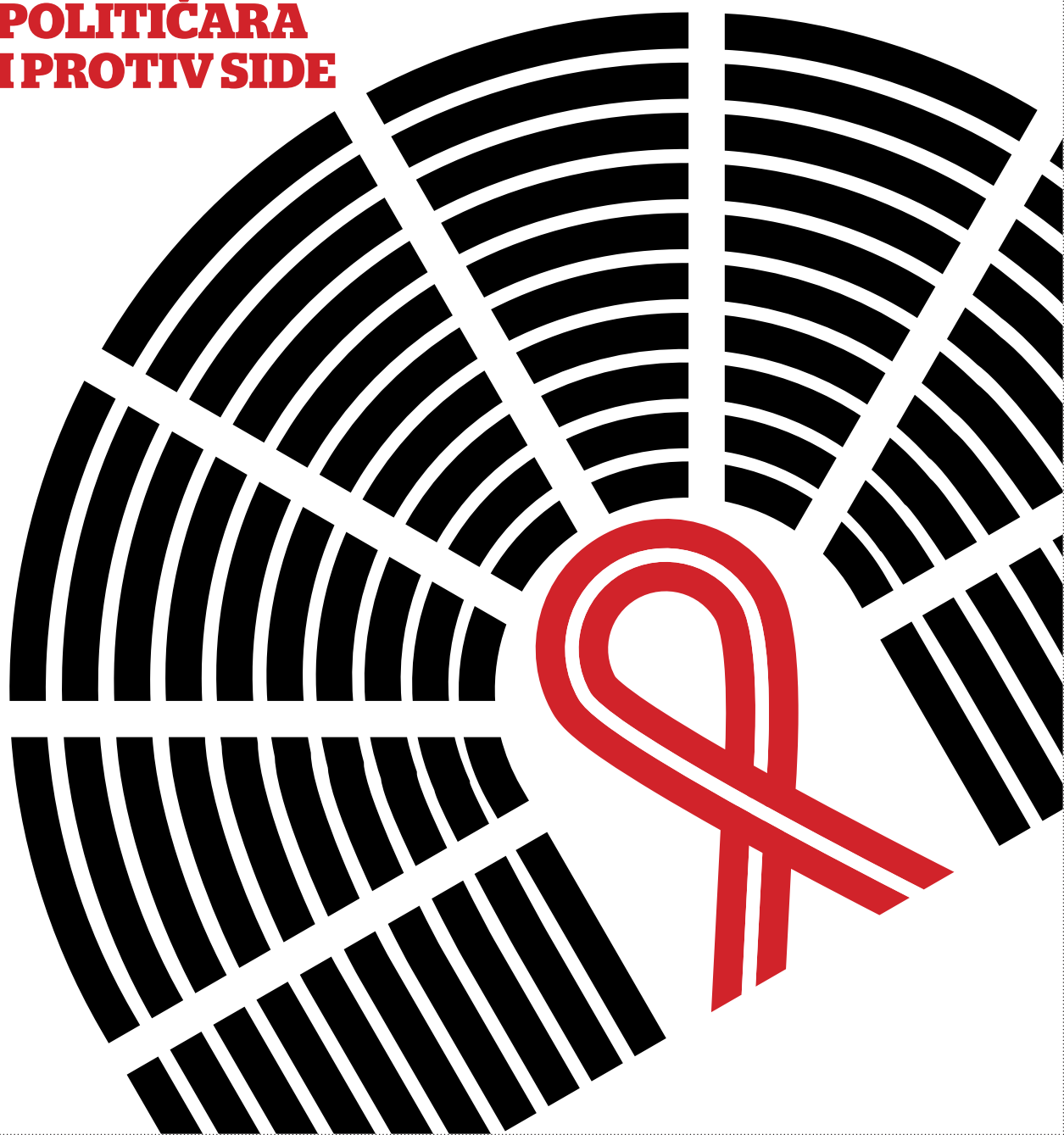
Časopis o HIV-u i za HIV

ISSN 1820-9114

**EVROPSKA ISKUSTVA
U SRPSKOM
PARLAMENTU**

**ULOGA POLITIČARA
U BORBI PROTIV SIDE**

**BROJ 04/
MAJ 2010.**

Ko preživi, pričaće.

Hm, već smo potrošili njegov paketić. Kako da mu kažem?
Misliće da sam nezasita. A nisam, samo mi nije dosta.
Možda nije ni njemu nego se pravi fin. Jedan je način da to proverimo.
Ko preživi pričaće.
Ako preživi, udaću se za njega.

3+1 GRATIS

IMPRESSUM

Kontakt - časopis o HIV-u i za HIV

Izdavač:

Omladina jugoslovenske asocijacije za borbu protiv side - Omladina JAZAS-a
27. marta 35, 11000 Beograd, Srbija
Telefon: 011/330 20 00
Fax: 011/330 30 21
E-mail: office@jazas.rs

Za izdavača:

Karlo Boras

Glavna i odgovorna urednica:

Dejana Ranković

Pomoćnica urednice:

Ljiljana Mihajlović

Izvršna urednica:

Jelena Đorgović

Saradnici:

Uroš Vučinić, Momčilo Janjić,
Marijana Radulović, Catalina Zaharia

Lektura i korektura:

Valentina Vukmirović-Stefanović

Dizajn:

Ana Humljan

Priprema za štampu:

Dejan Dimitrijević

Tiraž:

1000

Štampa:

Stojkov štamparija d.o.o.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
616.9

Kontakt: časopis o HIV-u i za HIV / za
izdavača Karlo Boras - 2008, br. 1 (avgust)
- Beograd (27. marta 35): Omladina
JAZAS-a, 2008
- (Novi Sad: Stojkov štamparija) - 28 cm

Tromesečno
ISSN 1820 - 9114 = *Kontakt* (Beograd)
COBISS.SR - ID 150751500

SADRŽAJ:

04

Uvodna reč

05

Istražujemo:

PARLAMENTARCI U BORBI PROTIV HIV-a/SIDE

10

Kontaktiramo:

SRPSKA MREŽA JAČA ŠTIT PROTIV HIV-a

14

Iz ličnog ugla:

VIDIMO SVETLO NA KRAJU TUNELA

18

Život iz pozitivnog ugla:

TAJNA VEZA LEKARA I PACIJENTA

20

Novosti iz okruženja:

RUMUNSKO ISKUSTVO U BORBI PROTIV HIV-a

23

Poznati o HIV-u:

EDUKACIJA JE NAJBOLJE ORUŽJE PROTIV DISKRIMINACIJE

25

Aktivnosti Omladine JAZAS-a:

DECA SA BURNOM PROŠLOŠĆU

28

Mladi i sida:

PRIČE IZ VOLONTERSKOG KLUBA OMLADINE JAZAS-a

31

Najave događaja

UVAŽENI ČITAOCI,

Nakon dužeg perioda, pred vama je četvrti broj časopisa *Kontakt*. Budući da je inicijalno i namenjen osetljivom području na kome se preklapaju zvanične državne institucije i neprofitni sektor, predstavljamo vam nekoliko tema koje će osvetliti sve uloge koje politika i političari mogu imati u dugoročnom odgovoru na HIV epidemiju.

U rubrici *Istražujemo* napravili smo pregled parlamentarnih aktivnosti u vezi sa sidom širom sveta, sa naglaskom na zemlje Evropske unije i njihova iskustva u borbi protiv side kroz parlament. Upoznaćemo vas i sa *Inter-parlamentarnom unijom* (IPU) međunarodnom organizacijom parlamentarnih država koja trenutno broji 156 članova, i koja posvećuje neprekidnu pažnju podržavanju odgovora na HIV epidemiju usvajanjem velikog broja rezolucija vezanih za sidu.

Između ostalog, u ovom broju sa najvećim zadovoljstvom pozdravljamo i nove među nama. Krajem prošle godine osnovana je Unija organizacija Srbije koje se bave zaštitom PLHIV (skraćenica sintagme u engleskom jeziku - Person Living With HIV) pod imenom USOP. Želimo im puno uspeha u radu i ostvarenje svih zacrtanih ciljeva!

Ali - prepustićemo vama dalje čitanje. Želimo da posvetimo dužnu pažnju i projektu u okviru koga je ovaj časopis i pokrenut.

Projekat *Unapređenje pravnog položaja ljudi koji žive sa HIV-om* sprovodi Omladina JAZAS-a na teritoriji Republike Srbije u periodu od 2008. do kraja 2010. godine. Projekat je finansiran sredstvima Evropske komisije i sprovodi se u saradnji sa holandskim Humanističkim institutom za razvojnu saradnju (HIVOS).

U skladu sa evropskom i svetskom praksom, cilj projekta jeste unapređenje društvenog položaja osoba koje žive sa HIV-om u Srbiji kroz uticaj na nacionalni dijalog i promenu zakonodavstva, bilo da je ono direktno i indirektno vezano za HIV/sidu. Ovaj projekat je jedinstven u svom pristupu, jer po prvi put u Srbiji objedinjuje sve relevantne činioce, odnosno predstavlja sinergiju delovanja tri međusobno povezane celine: osobe koje žive sa HIV-om i njihove organizacije, radne grupe eksperata i neformalne parlamentarne grupe za HIV u okviru Narodne skupštine Republike Srbije

Omladina JAZAS-a se zahvaljuje Evropskoj komisiji i holandskom Humanističkom institutu za razvojnu saradnju koji su omogućili da ovaj projekat bude realizovan u Srbiji.

Dejana Ranković

Ranković Dejana

Koordinatorica projekta *Unapređenje pravnog položaja PLHIV u Srbiji*

Evropska iskustva u srpskom Parlamentu

PARLAMENTARCI U BORBI PROTIV HIV-a/SIDE

Piše: Jelena Đorgović

ISTRAŽUJEMO

Nakon što je formirana neformalna grupa za HIV/sidu u srpskom parlamentu, u prošloj godini Omladina JAZAS-a je kroz projekat *Unapređenje pravnog položaja osoba koje žive sa HIV-om u Srbiji* ostvarila značajne rezultate: bili su u prvoj zvaničnoj poseti Narodnoj skupštini Republike Srbije, a došlo je i do drugih važnih poseta. David Borow, šef britanske parlamentarne grupe za HIV/sidu posetio je Beograd, a naša parlamentarna grupa za HIV/sidu Holandiju i Veliku Britaniju, zemlje koje su među vodećim u borbi protiv HIV-a.

Predsednica Narodne skupštine Republike Srbije Slavica Đukić-Dejanović primila je 1. decembra 2009. godine predstavnike Omladine JAZAS-a i grupe za samopomoć ljudi koji žive sa HIV-om (PLHIV), koji su prvi put bili u zvaničnoj poseti republičkom Parlamentu.

„Skupština ima razumevanja za kategorije stanovništva kojima je ono najpotrebnije, što pokazuje i angažovanje narodnih poslanika kroz parlamentarnu grupu za HIV/sidu.” Ovim rečima predsednica Skupštine Slavica Đukić-Dejanović se obratila predstavnicima Omladine JAZAS-a i

“Predsednica Narodne skupštine Republike Srbije Slavica Đukić-Dejanović primila je 1. decembra 2009. godine predstavnike Omladine JAZAS-a i grupe za samopomoć ljudi koji žive sa HIV-om (PLHIV), koji su prvi put bili u zvaničnoj poseti republičkom Parlamentu.”

grupama za samopomoć PLHIV, tokom njihove posete Skupštini 1. decembra 2009. godine, prilikom obeležavanja Međunarodnog dana borbe protiv side. Ovaj susret je važan i zato što je to prvi put da se razgovor ove dve strane vodio na tako visokom nivou. U tome značajnu ulogu ima činjenica da u srpskom Parlamentu postoji i radi neformalna grupa za HIV/sidu.

Tom prilikom predstavnici Omladine JAZAS-a i grupa za samopomoć podsetili su na najvažnije probleme s kojima se suočavaju HIV pozitivne osobe, koje su često na marginama društva. Neki od problema koje su tada pomenuli su nedostatak testova za praćenje imunološkog

statusa, komplikovana procedura Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje (RZZO) pri upućivanju HIV pozitivnih osoba na lečenje, nemogućnost socijalnog zbrinjavanja obolelih od side, nemogućnost ostvarivanja kontrole i terapije HIV pozitivnih u kazneno-popravnim ustanovama, nedostupnost adekvatne terapije za HIV pozitivnu decu i decu obolelu od side, kao i neadekvatne zakonske odredbe kojima se kažnjava prenošenje HIV infekcije. Predsednica Đukić-Dejanović podsetila je i da je Skupština usvojila Zakon o zabrani diskriminacije koji treba da omogući da se društvo u Srbiji senzibilise na probleme osoba koje žive sa HIV-om/sidom i da spreči njihovu stigmatizaciju. Sledi kreiranje

pravnog okvira za rešavanje konkretnih problema osoba koje žive sa HIV-om. Parlamentarna grupa za HIV/sidu u srpskom parlamentu čije je osnivanje inicirala Omladina JAZAS-a broji devet narodnih poslanika različitih političkih stranaka: Jelena Budimirović (SNS), Zlata Đerić (NS), Vuk Dinčić (DS), Elvira Kovač (SVM), Nikola Lazić (DSS), Jelena Travar-Miljević (G17+), Olena Papuga (LSV), Dejan Radenković (SPS), Nebojša Ranđelović (LDP). Pored toga što prisustvuju sastancima ekspertske grupe i savetuju na koje zakone treba delovati, oni se permanentno edukuju o prevenciji HIV-a, borbi protiv stigmatizacije, diskriminacije i zastupanju ljudskih prava kroz posete evropskim parlamentima.

EVROPSKI PARLAMENT I HIV

U Evropskom parlamentu osnovana je 1991. godine radna grupa za reproduktivno zdravlje, HIV/sidu i razvoj (EPWG) koju čine parlamentarne grupe zemalja Evropske unije (EU). EPWG se zalaže za rodnu ravnopravnost, seksualno i reproduktivno zdravlje i prava i odgovor na HIV/sidu kao osnovu za održivi društveni i ljudski razvoj i smanjenje siromaštva. Pored toga što obezbeđuje javnu raspravu o ovim pitanjima u Evropskom parlamentu, zadatak ove grupe je da pomaže zemljama u razvoju da razviju adekvatne strategije i programe u borbi protiv HIV-a/side i da nadgleda sredstva (uglavnom iz Evropske unije) namenjena suzbijanju pandemije.

Osim ove radne grupe, na globalnom nivou se borba protiv HIV-a/side podržava i kroz zajedničko delovanje *Inter-parlamentarne unije* sa UNAIDS-om i UNDP-om (United Nations Development Programme).

Koja je uloga parlamentarne grupe za HIV/sidu?

Zašto je osnivanje parlamentarne grupe za HIV/sidu važno za srpsko društvo? Parlamentarci mogu da budu lideri i uzori u svojim parlamentima tako što se bore protiv stigmatizacije i diskriminacije, te da promovišu testiranje, prevenciju, i lečenje i da obezbeđuju jednake mogućnosti za političku participaciju populacije koja živi sa HIV-om/sidom.

Parlamentarci igraju u parlamentu tri važne uloge: zakonodavnu, reprezentativnu i kontrolnu. Zakonodavna uloga podrazumeva dužnost i odgovornost poslanika da unapređuju, kontrolišu i donose zakone koji jačaju odgovor na HIV/sidu. Neki od primera su zakoni o ljudskim pravima koji zabranjuju diskriminaciju PLHIV i zakoni iz oblasti zdravstva koji obezbeđuju tretman svima kome je on neophodan. Dužnost poslanika je da osiguraju da HIV/sida bude prioritet u zakonodavnoj agendi.

Reprezentativna uloga poslanika podrazumeva javno zastupanje o bolesti i borbu protiv diskriminacije i stigmatizacije PLHIV. Osim toga, oni imaju jedinstvenu poziciju da iniciraju javne konsultacije kako bi uključili potrebe i prioritete ove populacije u politički proces.

Najzad, kontrolna uloga poslanika je veoma važna u angažovanju parlamenta u borbi protiv HIV-a/side. Budući da imaju mandat da nadziru aktivnosti Vlade, oni imaju i mogućnost da ispituju da li se sprovode adekvatna politika i programi i da li servisi dopiru do najranjivijih društvenih grupa. Takođe, kontrolom nacionalnog budžeta, poslanici proveravaju koliko sredstava se izdvaja za programe borbe protiv side, uključujući i programe lečenja i prevencije u sektoru zdravstva. Na taj način oni utiču na određivanje procenta od ukupnog budžeta koji je namenjen zdravstvenoj zaštiti i specijalnim programima za borbu protiv HIV-a/side.

U nekim zemljama, kao što su Brazil i Uganda, preduzete su snažne mere političkih lidera u prevenciji i tretmanu HIV-a, dok je u zemljama kao što su Južna Afrika i Kina mnogo manje urađeno, pa

samim tim ne iznenađuje podatak da se u ovim zemljama beleži sve veći broj inificiranih HIV-om. Zato je potrebno da parlamentarci u svojim zemljama nadgledaju nacionalne programe i rade na razvijanju strategija za smanjenje širenja HIV-a. Svojim delovanjem oni mogu da se povezuju sa međunarodnim institucijama kao što su USAID, CIDA, DFID, SIDA.

Pouke iz prakse razvijenih zemalja

Velika Britanija je jedna od zemalja u kojoj se na najbolji način prati angažovanje poslanika u parlamentarnoj grupi za HIV/sidu. Parlamentarna grupa za HIV/sidu (APPG - All Party Parliamentary Group on AIDS) u Velikoj Britaniji broji oko 150 članova i oformljena je još 1986. godine sa ciljem javnog zagovaranja o HIV-u u parlamentu. Na taj način osigurano je da HIV bude često aktuelna tema u političkim debatama Donjeg doma i Doma lordova.

Sama parlamentarna grupa za HIV povezuje parlament i zakonodavna tela i obezbeđuje platformu za razmenu informacija. Jedan od izveštaja iz 2001. godine ukazao je da Vlada Velike Britanije nije uspela u potpunosti da primeni svoje zakone na inficirane HIV-om, kao i ranjive grupe. APPG je zbog toga 2006. godine okupila predstavnike nevladinih organizacija u cilju da preispita da li aktuelna politika Vlade podržava pravne mere koje su propisane Međunarodnim zakonom o ljudskim pravima i Aktom o ljudskim pravima iz 1998. godine.

Indija i Brazil su još neke od svetskih zemalja u čijim vladama deluju parlamentarne grupe za HIV/sidu, dok je, na primer, tanzanijska koalicija za HIV/sidu (TAPAS) karakteristična po tome što je osnovana kao nevladina organizacija i nije formalno član parlamenta. Ipak, ova neformalna grupa utiče da ovaj problem bude među prioritetima u parlamentu.

“Parlamentarna grupa za HIV/sidu ne bi trebalo da se ograniči na razmatranje pitanja HIV-a kao zdravstvenog problema, već i da stalno preispituje programe Vlade i izmene zakonodavstva koje se tiču pitanja HIV-a/side.”

ISTRAŽUJEMO

“Britanska parlamentarna grupa za HIV/sidu, koja broji oko 150 članova, ima za cilj javno zagovaranje o HIV-u u parlamentu.”

PARLAMENTARCI UDRUŽENI U BORBI PROTIV HIV-a

Sve veća potreba da se parlamentarci uključe u borbu protiv HIV-a dovela je do aktiviranja međunarodne organizacije - *Inter-parlamentarne unije* (IPU). Pod njenim krovom okupljeni su parlamenti suverenih država koji dva puta godišnje zasedaju na Skupštini gde raspravljaju o važnim temama. Od 1992. godine jedna od svakako važnijih tema u Uniji je odgovor na HIV epidemiju, zbog čega je osnovan program za HIV/sidu, koji jača ulogu parlamenta u podršci borbe protiv side. U okviru Unije je 2006. godine osnovana Savetodavna grupa za HIV od deset regionalnih predstavnika - lidera u matičnim parlamentima za pitanja HIV-a. Zajedno sa njom kroz razne programe i aktivnosti deluju i različite agencije Ujedinjenih nacija, ali i mnoge međunarodne nevladine organizacije koje se bave epidemijom. Tako je, u saradnji sa UNAIDS-om i UNDP-om, na Globalnom parlamentarnom sastanku 2007. godine nastao i priručnik za parlamentarce *Preduzimanje akcije za borbu protiv side* sa svim potrebnim savetima i značajnim informacijama. Sledeći važan zadatak IPU je da organizuje parlamentarne sastanke na međunarodnim skupovima o HIV-u (Međunarodna konferencija o sidi (IAC) i Generalna Skupština Ujedinjenih nacija (UNGA). Parlamentarci imaju ključnu ulogu u borbi protiv HIV-a, a njihove parlamentarne aktivnosti su, između ostalog: konstituisanje ustavnih amandmana o zabrani diskriminacije ljudi koji žive sa HIV-om ili osoba za koje postoji najveća verovatnoća da će biti izloženi ovom virusu.

Međutim, u praksi zakonodavci pokazuju različite nivoe znanja o profilu epidemije. Dešava se zato da zakoni, regulative i politike, umesto da pomažu u borbi protiv HIV-a, često imaju suprotan efekat. Primer su mnoge odredbe koje kriminalizuju ponašanja intravenskih korisnika droge ili seksualnih radnika kao i zakon po kome je prenos HIV infekcije krivično delo, čime se samo zataškava epidemija. Zakoni mogu da budu diskriminišući i da doprinesu stigmatizaciji ljudi sa HIV-om. Otuda je preporuka IPU parlamentarcima da se bolje upoznaju sa prenošenjem HIV-a, kako bi imali adekvatne zakone za efikasniji odgovor na ovu bolest, kroz ukidanje ili reformu zakona. Zato je zadatak poslanika, bilo da deluje samostalno ili kroz parlamentarne odbore, da unapređuju nacionalno zakonodavstvo vezano za HIV/sidu u saradnji sa relevantnim nacionalnim vlastima, međunarodnim i organizacijama civilnog društva. Mnogi članovi parlamenta smatraju da je najefikasnije u borbi protiv HIV-a obrazovati odbore sastavljene od različitih partija.

Komparativne analize različitih politika nekoliko zemalja prema HIV-u/sidi pokazale su da se širenje ove bolesti znatno smanjuje u zemljama gde je izražena snažna politička volja da se ovom problemu da veći prioritet i da se o njemu otvoreno razgovara. Kao ilustracija može da posluži komparativno sagledavanje politika Švedske i Danske čiji se stav prema pitanju side drastično razlikovao. U Švedskoj su bile propisane prisilne mere zaštite od zaraze, što je samo bio put u izolaciju inficiranih. Potpuno drugačije, Nacionalni zdravstveni savet u Danskoj izneo je stav da se *samo kroz stalnu edukaciju i informisanje sa zagarantovanom anonimnošću mogu motivisati osobe koje sumnjaju da su inficirane da se obrate*

doktoru. Dok je u Švedskoj sida uvršćena u zarazne bolesti zakonom iz 1985. godine, u Danskoj, zahvaljujući političkim debatama u parlamentu, sida nije uključena u Zakon o veneričnim i infektivnim bolestima. Na taj način su se danski političari izborili kroz parlament protiv kontrolne strategije sa ciljem da spreče širenje HIV-a. Posle nekog vremena, švedski političari su takođe ublažili zakonske mere za prisilno lečenje i ukinute su prethodno propisane kazne. Najvažniji zaključak rasprave u danskom Parlamentu bio je da je edukacija jedino sredstvo prevencije, dok su se u Švedskoj političari opredelili za mnogo rigoroznije mere koje su se pokazale kao neefikasne.

David Borow u poseti srpskom Parlamentu

Britanska parlamentarna grupa za sidu jedan je od dobrih modela kako se parlamentarci bore za zakone i politiku o HIV-u. Parlamentarci igraju veoma važnu ulogu u stvaranju političkog konsenzusa, podstiču i preispituju politiku Vlade, zajedno sa nevladinim organizacijama i organizacijama za samopomoć PLHIV. Osim toga, naglašen je njihov važan zadatak da osiguraju da se kroz zakone poštuju ljudska prava i da promovišu javno zdravlje. Pored toga što predstavlja HIV zajednicu, ova grupa kroz stalne sastanke i probleme omogućuje da pitanje HIV-a bude prioritet u političkoj agendi. Zbog toga je preporuka

ove grupe da bi i u drugim zemljama trebalo da slede njihov primer koji na najbolji način, kroz ulogu parlamentaraca, povezuje nevladin sektor i same ljude sa HIV-om sa donosiocima zakona.

Britanska parlamentarna grupa je 1999. godine izdala kratak priručnik za zakonodavce o HIV-u, koji je podržao UNAIDS (United Nations Joint programme on HIV/AIDS) i *Inter-parlamentarna unija*, a koji je dragocen svim parlamentarcima širom sveta jer predstavlja politiku i zakone koji se bave ovom temom. Jedan od članova grupe koji je radio na ovom priručniku bio je i David Borow, član britanskog parlamenta i predsedavajući njihove parlamentarne grupe za HIV/sidu, koji je nedavno boravio u Beogradu. Gospodin Borow je član nekoliko neformalnih grupa u parlamentu koje imaju zadatak da pokrenu neka osetljiva pitanja u ovoj instituciji.

Britanski parlamentarac je u okviru svoje posete Srbiji i Omladini JAZAS-a (od 16. do 18. novembra 2009. godine) tokom susreta sa predsednicom Parlamenta Slavicom Đukić-Dejanović istakao važnost projekta *Unapređenje pravnog položaja ljudi sa HIV-om*. Sam projekat koji sprovodi Omladina JAZAS-a u periodu od 2008. do 2010. godine ima kao svoje prioritete osnaživanje osoba koje žive sa HIV-om i njihovih organizacija, osnivanje radne grupe eksperata za unapređenje propisa u pogledu HIV-a, kao i podsticanje međunarodne saradnje evropskih zemalja na parlamentarnom nivou.

Upravo ovakav vid saradnje ponudio je i šef britanske parlamentarne grupe za HIV našoj predsednici Skupštine u cilju da se, kako je naglasio, promeni stav u društvu o HIV pozitivnim osobama. Predsednica Skupštine obećala je punu podršku parlamentarnoj grupi za HIV u srpskom Parlamentu.

Poseta srpske parlamentarne grupe za HIV/sidu Holandiji

U okviru pomenutog projekta *Unapređenje pravnog položaja ljudi koji žive sa HIV-om* srpska parlamentarna grupa za HIV/sidu posetila je Parlament Velike Britanije u junu i Parlament Holandije u novembru 2009. godine. Srpski parlamentarci su u Holandiji prisustvovali velikom konsultativnom sastanku sa parlamentarnom inicijativom za HIV/sidu Parlamenta

Holandije. U uvodnoj reči, holandska ambasadorica za HIV/sidu, dr Marijke Wijnorks je istakla značaj kontinuiranog odgovora na HIV, kao i važnost delovanja organizacija UNAIDS i Globalnog fonda za borbu protiv side, tuberkuloze i malarije. Srpski parlamentarci su tada imali priliku da čuju izvršnog direktora UNAIDS, Michel Sidibé, koji je pohvalio Holandiju kao vodeću zemlju zbog njenog globalnog odgovora na HIV. Međutim, on je upozorio je da je nepravovremeni odgovor na HIV/sidu smrt za milione. Michel Kazatchkine, izvršni direktor Globalnog fonda za borbu protiv side, tuberkuloze i malarije, tom prilikom, izneo je podatke kako je upotrebljeno preko 16 milijardi dolara kojima je ovaj Fond raspolagao. Posebnu pažnju govornici su usmerili na uštedu koju su sproveli u svojim organizacijama kako bi omogućili veću pomoć korisnicima. Sama holandska parlamentarna grupa za HIV/sidu sastoji se od članova svih partija parlamenta Holandije. Kathleen Ferrier, član parlamenta, osnovala ju je u februaru 2007. godine. Glavni cilj ove grupe je da, kao i u gorepomenutim grupama ostalih zemalja, omogući da pitanje HIV-a, seksualnog i reproduktivnog zdravlja i ljudskih prava bude važno u političkoj agendi. Osim na nacionalnom, ova grupa deluje i u Savetu Evrope i Evropskom parlamentu. Od ostalih evropskih zemalja ambasadori za HIV/sidu aktivni su i u Švedskoj, Norveškoj, Francuskoj, Španiji. U Americi je takođe angažovan ambasador kao Globalni koordinator za sidu, koji vodi sve akcije američke Vlade u borbi protiv HIV-a/side.

“Gostujući u Beogradu David Borow je tokom susreta sa predsednicom srpskog Parlamenta istakao važnost projekta Unapređenje pravnog položaja osoba koje žive sa HIV-om u Srbiji koji sprovodi Omladina JAZAS-a.”

ISTRAŽUJEMO

AIDS ILI SIDA

Pravopis Matice srpske iz 1994. godine preporučuje francuski termin-skraćenici sida, koji je više u duhu srpskog jezika, mada ne odbacuje engleski termin-skraćenicu AIDS. Termin *sida* piše se malim slovima i menja se po padežima.

Novi među nama

SRPSKA MREŽA JAČA ŠTIT PROTIV HIV-a

Piše: Uroš Vučinić

Učesnici i gosti Osnivačke
skupštine USOP-a

“Primeri iz susedstva i lično uverenje u mogućnost ostvarivanja ciljeva kroz udruženo delovanje, stvorili su snažnu želju kod populacije PLHIV da krenu u osnivanje Unije PLHIV organizacija Srbije (USOP).”

Kako se razvoj demokratskog društva ne može zamisliti bez dosledne i jasne afirmacije ostvarivanja slobode građana na udruživanje, novi zakon o udruženjima se u potpunosti posvetio tome. Zasnovan na savremenim osnovama u skladu sa Ustavom, međunarodnim aktima i usvojenim standardima, zakon je donet 8. jula 2009. godine i uređuje sva pitanja značajna za osnivanje, rad i delovanje kako domaćih, tako i stranih udruženja. Pored toga što na celovit način uređuje Ustavom garantovanu slobodu udruživanja, u potpunosti predstavlja polaznu osnovu za dalji razvoj ovog segmenta našeg društva.

Imajući u vidu ove činjenice, organizacije koje su osnovale osobe koje žive sa HIV-om (PLHIV) osnažile su se da preduzmu dalje korake na polju borbe protiv HIV-a/side u

Srbiji. Primeri iz susedstva i lično uverenje u mogućnost ostvarivanja ciljeva kroz udruženo delovanje, stvorili su snažnu želju kod populacije PLHIV da krenu u osnivanje Unije PLHIV organizacija Srbije (USOP). Osnivanje Unije teklo je veoma pažljivo i sa jasnim ciljem o čemu govori niz aktivnosti koje su tome prethodile. Studijska poseta Rumuniji i rumunskoj PLHIV Uniji (UNOPA) bio je prvi korak u osnažanju PLHIV organizacija i podizanja njihovih kapaciteta. Ostvarena saradnja sa kolegama iz Rumunije dovela je do razmene iskustava, do ustupanja statuta UNOPA aktivistima PLHIV iz Srbije. Tim Omladine JAZAS-a je kroz projekat Unapređenje pravnog položaja osoba koje žive sa HIV-om u Srbiji preveo Statut UNOPA na srpski jezik čime je postavljena polazna osnova za dalji rad. Već 30. oktobra 2009. godine usledio je

KO SU I ŠTA RADE REDOVNE ČLANICE UNIJE PLHIV?

Kako *Sunce* osnažuje Uniju?

Udruženje *Sunce* osnovano je 2005. godine u Nišu. Osobe koje su osnivači *Sunca*, aktivne su u oblasti HIV prevencije od 2003. godine kroz učešće na studentskim tribinama i javno nastupanje u medijima. Trenutno, *Sunce* realizuje projekat finansiran sredstvima Globalnog fonda za borbu protiv side, tuberkuloze i malarije, Omladine JAZAS-a iz Runde 8. Rad *Sunca* prvenstveno je zasnovan na pružanju psihološke pomoći, jedan na jedan, i kroz grupe za samopomoć u cilju poboljšanja kvaliteta života i davanja informacija o načinima za ostvarenje prava PLHIV. Ovo udruženje ima za cilj da, učestovanjem u osnivanju Unije PLHIV organizacija Srbije (USOP) i angažovanjem u istoj, jača najpre tehničke i ljudske resurse, kao i saradnju sa lokalnom samoupravom i gradskim strukturama.

Kontakt:

Uroša Dinića 5a, Niš
064/154-97-32, 063/717-21-27 (za SMS poruke)
nvo.sunce@yahoo.com

Podrška plus za žene sa HIV-om

Asocijacija *Žena plus* nastala je organizovanjem i okupljanjem žena koje žive sa HIV-om i članova njihovih porodica. Njihov cilj je kreiranje i ostvarivanje zajedničkih ideja za poboljšanje kvaliteta života žena i dece ugroženih HIV-om. Ideja da se osnuje jedna ovakva organizacija nastala je tokom Balkanske konferencije o HIV-u 2008. godine u Sarajevu. Ubrzo nakon toga, u maju 2008. godine registrovana je i *Žena plus*. Ova asocijacija ima težak, ali vrlo plemenit zadatak da pruži podršku ugroženim ženama i članovima njihovih porodica na psiho-socijalnom, medicinskom i svakom drugom polju. Asocijacija pomaže i u svakodnevnim potrebama kao što su odlasci kod lekara, kućne posete, hrana, školski pribor, stambena pitanja...

Kontakt:

27. marta 35, Beograd
011/330-20-00
zena.plus@yahoo.com, www.zenaplus.org

prvi radni sastanak svih relevantnih PLHIV organizacija Srbije i predstavnika Vladinog/nevladinog sektora. Tim Omladine JAZAS-a, koristio je kostur Statuta UNOPA i predstavio Predlog Statuta buduće Unije, u skladu sa odredbama čl. 10, 11 i 12 novog Zakona o udruženjima. Fokus sastanka je bio da se prisutnima približi ideja i ciljevi osnivanja Unije, uz poštovanje zakonskih okvira i mogućnosti koje pruža Zakon o udruženjima. U okviru prezentacije Predloga Statuta naznačeno je da je Statut osnovni opšti akt udruženja koji mora biti u saglasnosti sa odredbama osnivačkog akta (gde se prvenstveno misli na ciljeve Unije). Pored toga, napomenuto je da drugi opšti akti, ako ih Udruženje donosi, moraju biti u saglasnosti sa Statutom, sa čijom sadržinom su učesnici upoznati tokom sastanka. Dve nedelje potom je, uz sve dostavljene komentare i sugestije, organizovan još

jedan radni sastanak na kome je iznet Novi predlog Statuta. Aktivno učešće PLHIV aktivista i drugih zainteresovanih strana doprinelo je da se otklone nejasnoće u tekstu kako bi on bio prihvatljiv za sve, kao i da se utvrdi koje strane su zainteresovane za budući rad Unije. Kako je na tom sastanku postignuta puna saglasnost oko teksta budućeg Statuta i svega onoga što on podrazumeva, dogovoreno je da se napravi usklađen i prečišćen tekst Statuta i zakaže datum Osnivačke skupštine Unije. U zajedničkom dogovoru, određen je 11. decembar 2009. godine za početak pisanja istorije za odgovor na HIV u Srbiji za koje su zadužene organizacije koje vode ljudi koji žive sa HIV-sidom: *Žena+* (Beograd), *AID+* (Beograd), *PaO2* (Pančevo), *Sunce* (Niš) i *STAV+* (Subotica).

Stav + za kvalitetniji život PLHIV

Udruženje STAV+ je nevladino, neprofitno i nestranačko udruženje građana, koje radi na poboljšanju kvaliteta života ljudi koji žive sa HIV-om/sidom. Osnovali su ga jula 2008. godine osobe koje žive sa HIV-om/sidom, članovi porodica i prijatelji, kao i deo stručnog tima. Svoj rad sprovodi na teritoriji Republike Srbije kroz edukaciju, psiho-socijalnu podršku i izgradnju stavova i znanja opšte populacije o HIV-u. Misija Udruženja je da unapredi kvalitet života osoba koje žive sa HIV-om/sidom, da senzibilize širu javnost i ukaže na probleme sa kojima se susreću PLHIV, kao i da osobama za koje postoji najveća verovatnoća da će biti izložene HIV-u ukaže na potrebu testiranja i eventualnog započinjanja HAART terapije.

Kontakt:

Marija Vojnić Tošinića 16, Subotica
024/547-444
office@stavplus.org
www.stavplus.org

Kako PaO2 štiti javno zdravlje

Udruženje za javno zdravlje građana Pančeva PaO2 je nevladina organizacija kojoj je osnovni cilj unapređenje zdravlja stanovništva, promocija zdravlja i prevencija bolesti. Aktivnosti PaO2 usmerene su na javno zdravlje populacije u celini ili pojedine populacione grupacije, na široj teritoriji ili lokalnoj zajednici. Aktivnosti za unapređenje javnog zdravlja u Pančevu realizuju se u okviru zdravstvenog sektora i kroz saradnju sa drugim sektorima. Udruženje ostvaruje svoje zadatke kroz sprovođenje istraživačkih i interventnih projekata, publikovanje relevantnih materijala, organizovanje redovnih sastanaka, konferencija i okruglih stolova, pokretanje ili podržavanje lokalnih inicijativa.

Kontakt:

Svetog Save 10, Pančevo - kancelarija
Ignjata Barajevca 5, Pancevo - klub grupe za samopomoć
013/353-817
www.pao2.org.rs

Više od pomoći za PLHIV

Nevladina organizacija Više od pomoći - Aid Plus osnovana je novembra 2006. godine u Beogradu. Ova organizacija deluje s ciljem poboljšanja kvaliteta života PLHIV u Srbiji stvarajući uslove za dostojanstven i kvalitetan život u okruženju bez predrasuda i diskriminacije. U svim mestima u Srbiji gde se uoči potreba PLHIV za organizovanim delovanjem na lokalnom nivou formiraće se ogranci *Više od pomoći*. Sredstva za realizaciju programa, ova organizacija prikuplja konkurisanjem kod donatora u zemlji i inostranstvu.

Kontakt:

Skadarska 41 (dvorišna zgrada), Beograd
011/334-46-61
office@aidplusserbia.org
www.aidplusserbia.org

KONTAKTIRAMO

Dubravka Malohodžić, izvršna direktorka organizacije Žena+ potpisuje pristup USOP-u

Na Osnivačkoj skupštini su pored učesnika, bili i gosti iz rumunske Unije (UNOPA) Geanina Surdu (koordinator projekta), Catalina Zaharia (koordinatorka projekta) i Odobestianu Jean-Baptiste (član UNOPA) koje su tom prilikom održale predavanje u cilju unapređenja kapaciteta novoosnovane Unije PLHIV organizacija Srbije. Kroz razmenu iskustva, primeri iz prakse susedne zemlje otvorili su vidike našim PLHIV aktivistima i još jednom im potvrdili da su na pravom putu koji, iako je dugotrajan i trnovit, može kroz zajedničko delovanje i umrežavanje mnogo da učini na polju borbe protiv HIV-a/side.

Nakon Osnivačke skupštine, pristupilo se registraciji Unije koja se, po novom Zakonu o udruženjima, obavlja u Agenciji za privredne registre. Da bi kroz sopstveno iskustvo shvatili obaveze i ozbiljnost posla, aktivisti PLHIV su samostalno, uz konsul-

tacije sa zakonskim tekstom, prikupili sve potrebne dokumente.

Dokaz da osnaženje PLHIV aktivista nije samo mrtvo slovo na papiru, dobili smo i nakon Osnivačke skupštine Unije, gde je uporedo sa završavanjem posla oko registracije, održano niz sastanaka o daljim koracima posle formalno-pravnog osnivanja ove organizacije. Bitno je naglasiti da su neki sastanci održani na inicijativu osnivača Unije, što svedoči o njihovoj zrelosti i spremnosti da se uhvate u koštac sa budućim izazovima.

Iako je čekaju naporne aktivnosti, zajedništvo koje postoji između PLHIV organizacija Srbije obavezuje sve nas da u potpunosti podržimo rad Unije i na njih prenesemo znanje i iskustvo, koje će u budućnosti doprineti jačanju odgovora na HIV, kako u Srbiji tako i na međunarodnom nivou.

“Nakon Osnivačke skupštine Unije i formalno-pravnog osnivanja održano je niz sastanaka o daljim koracima u radu i to na inicijativu osnivača, što svedoči o njihovoj zrelosti i spremnosti da se uhvate u koštac sa budućim izazovima.”

Boris Kovačić iz udruženja Stav + o pomacima u prevenciji HIV-a i unapređenju položaja osoba koja žive sa HIV-om (PLHIV) u Srbiji

VIDIMO SVETLO NA KRAJU TUNELA

Piše: Jelena Đorgović

Nekoliko važnih događaja proteklih meseci obradovalo je članove udruženja Stav+ iz Subotice. Osim što su posetili parlamentarnu grupu za HIV/sidu u Narodnoj skupštini Republike Srbije i upoznali se sa rumunskim iskustvom u borbi protiv HIV-a u Bukureštu, oni su danas mnogo sigurniji u svoj borbeni stav jer odnedavno zajednički deluju u Uniji organizacija Srbije koje se bave zaštitom osoba koje žive sa HIV-om/sidom.

„Udruženje Stav+ je nevladina organizacija koju su osnovali ljudi koji žive ili su pogođeni HIV-om/sidom, a koja od svog osnivanja, 2008. godine, ima za misiju: poboljšanje kvaliteta života PLHIV, rad na prevenciji HIV-a/side, kao i viziju društva bez diskriminacije prema PLHIV”, objašnjava Boris Kovačić, jedan od osnivača udruženja. On ističe i najveće uspehe koje su do sada ostvarili: „Glavni cilj našeg prvog projekta *Jačanje grupe* bio je osnaživanje PLHIV da se edukuju i preuzmu brigu o rešavanjima problema vezanih za život sa HIV-om/sidom. Grupa od deset članova definisala je ovaj cilj, a ja sam kao facilitator i medicinski radnik preuzeo ulogu edukatora o svim važnim socio-zdravstvenim pitanjima.”

Tri člana grupe edukovana su i za dobrovoljno, poverljivo savetovanje i testiranje

(DPST), pa u Udruženju imamo i savetovanje, ukoliko je test na HIV pozitivan. Razvili smo servis zdravstvene asistencije koji omogućuje našim klijentima da mnogo jednostavnije dođu do zdravstvene dokumentacije potrebne za upućivanje na Kliniku za infektivne bolesti Kliničkog centra Novi Sad, gde svakih mesec dana dobijamo potrebnu terapiju i pregled. Pre pokretanja servisa morali smo lično da sređujemo potrebne upute, za čije prikupljanje i overe je bilo potrebno odvojiti i po tri dana. Imajući u vidu oštećeni imuni sistem naših klijenata i izloženost dodatnim infekcijama, naporu čekanja u čekaonicama, osmislili smo servis zajedno sa Republičkim zavodom za zdravstveno osiguranje (RZZO) koji nam omogućuje da sve radimo preko Udruženja.

Aktivnim učešćem u Udruženju, svaki član dobija mogućnost za dodatnu edukaciju i da, osim seminara o HIV-u/sidi, pohađa i druge važne seminare i treninge (kurseve stranog jezika i kompjutera). Ovi servisi doprinose najvažnijoj delatnosti Udruženja - resocijalizaciji PLHIV. Zbog sveprisutne stigme i diskriminacije koja prati PLHIV, to je najteži deo posla Udruženja. Nadamo se da će se situacija poboljšati uključivanjem sve većeg broja ljudi i institucija koje nam daju podršku.

IZLIČNOGUGLA

KAKO SE UDRUŽENJE STAV+ BORI PROTIV DISKRIMINACIJE LJUDI KOJI ŽIVE SA HIV-om/SIDOM

“Pošto nismo u mogućnosti da direktno pružamo socijalnu pomoć PLHIV, razvili smo servis socijalne zaštite kroz koji naši klijenti mogu da stupe u kontakt sa edukovanim socijalnim radnikom i izlože mu svoje probleme. Servis pravne zaštite je ostvaren zahvaljujući opštinskom ombudsmanu koji je izrazio spremnost da pomogne svakom našem klijentu koji doživi diskriminaciju. Preko *advokata za prava pacijenata* Opšte bolnice u Subotici, imamo dogovor da stanemo u zaštitu svakog našeg klijenta koji doživi diskriminaciju u okviru zdravstvene zaštite. Ranijih godina bilo je dosta ovakvih slučajeva u našoj sredini, dok smo za vreme postojanja udruženja imali dva slučaja lakše diskriminacije koji su i procesuirani u okviru bolnice i gde smo uspeali da ukažemo na nepravdu i nanetu štetu našim klijentima.”

Boris Kovačić potpisuje pristup USOP-u u ime organizacije Stav+

• **Da li imate podršku drugih Vladinih/ nevladinih organizacija i udruženja i kakvu?**

- Od samog osnivanja Stav+ je sklopio mnoge sporazume, kako sa državnim institucijama na lokalnu, tako i sa mnogim NVO (nevladinim organizacijama) koje su na bilo koji način uključene u problematiku HIV-a. Ministarstvo zdravlja Republike Srbije nam je kroz projekat Globalnog fonda omogućilo najosnovnija sredstva za rad, dok su druge NVO (Ekumenska humanitarna organizacija (EHO) iz Novog Sada, Centar za orijentaciju društva (COD) i Omladina JAZAS-a Beograda) svojim savetima veoma doprinele uspehu našeg prvog projekta. Lokalna samouprava grada Subotice odmah je podržala naš rad u finansijskom i moralnom smislu. Odnedavno imamo i gradski prostor, gde ćemo uz minimalnu naknadu gradu, moći da obavljamo naš rad.

Omladina JAZAS-a koja je oduvek podržavala naš rad, sada će pokretanjem projekta *Unapređenje pravnog položaja PLHIV* veoma poboljšati naš položaj u srpskom društvu. U okviru projekta imali smo dva seminara gde smo, kao članovi PLHIV organizacije, naučili neke važne stvari o radu i vođenju svojih organizacija. Povodom obeležavanja Međunarodnog dana borbe protiv side, primila nas je i predsednica Skupštine Slavica Đukić-Dejanović.

• **Kako ocenjujete vašu posetu srpskom Parlamentu u okviru ovog projekta? Zašto je ona značajna i kako može da doprinese poboljšanju položaja PLHIV?**

- Tokom prošle jeseni upriličen je susret predstavnika PLHIV organizacija sa parlamentarnom grupom za HIV/sidu koja je, zahvaljujući ovom projektu, okupljena i edukovana po pitanju HIV-a i PLHIV. Već samo prisustvo u Skupštini je za nas koji smo imali čast da je obidemo bilo nezaboravno iskustvo. Kroz razgovor sa parlamentarnom grupom za HIV/sidu dobili smo mogućnost da im, kao donosiocima odluka, izložimo naše goruće probleme. Smatramo da upravo oni, predstavnici vlasti, mogu u budućnosti da utiču na promene i izmene aktuelnih zakona.

• **Koji su prioritetni problemi koje ste izneli u Skupštini pred poslanicima i kako oni mogu da doprinesu rešenju ovih problema?**

- Neki od prezentovanih problema bili su: komplikovana i dugotrajna procedura upućivanja PLHIV na terapiju i na kontrolne preglede, nerešeni zakonski propisi o smeštaju PLHIV u kolektivne centre (u kojima postoji zabrana smeštaja PLHIV za decu i odrasle), nerešeno pitanje preko potrebnih testova PCR i CD 4, redovno snabdevanje Klinika za infektivne bolesti testovima, dostupnost terapije u zatvorima. Učinjen je krupan korak

jer smo donosiocima odluka uspeali da približimo probleme sa kojima se PLHIV susreću u svakodnevnom životu. Nadamo se da će uskoro doći i do nekih konkretnih koraka u rešavanju ovih problema.

U okviru obeležavanja Međunarodnog dana borbe protiv side, primila nas je i predsednica Skupštine Slavica Đukić-Dejanović, kojoj smo izložili probleme i ukazali na sporni zakon u Krivičnom zakoniku Republike Srbije. Dobili smo uveravanja da će u Skupštini poraditi na njegovoj izmeni. Ove dve posete, organizovane zahvaljujući projektu Omladine JAZAS-a, za nas predstavljaju svetlo na kraju tunela. Nadamo se da ćemo zajedničkim snagama uspeti da unapredimo pravni položaj i svakodnevni život PLHIV. Taj proces sigurno neće biti brz, ali uz mobilizaciju svih ključnih aktera može se postići mnogo.

Svaka PLHIV organizacija mnogo je doprinela da se u proteklih nekoliko godina

situacija u odnosu na položaj PLHIV u Srbiji znatno izmeni. Mnogo je manje primera direktne diskriminacije, mnogo je ljudi edukovano o terapiji, lečenju, pravima i obavezama.

• **Kako vi, kao neko ko je u to uključen, generalno ocenjujete podršku ljudima koji žive sa HIV-om?**

- Osnaženi su pojedinci da izađu u javnost i otvoreno govore o životu sa HIV-om, i tako da razbijaju stereotype i predrasude koji vladaju o PLHIV. Uvek može više da se radi po ovom pitanju. Evidentan je mali broj novih PLHIV koji su spremni da se aktivno uključe u rad organizacija. Razlozi su brojni, od kojih je najveći strah PLHIV da se njegov HIV pozitivan status ne otkrije. To je totalno pogrešno! Pravi primer smo mi iz Stava+, gde se sve više uključuju i pojedinci koji nisu PLHIV sa željom da pomognu prevenciju HIV-a i ljudima koji žive sa HIV-om. Niko od članova Udruženja nema obavezu da iznosi svoj HIV pozitivan status.

• **Koji su vam dalji planovi i projekti koji se tiču pitanja HIV-a/side?**

- Trenutno traje proces doregistracije Udruženja. Na svojoj Skupštini Stav+ doneo je jednoglasnu odluku da proširi delokrug rada, da i zvanično počnemo i aktivnu prevenciju HIV-a putem edukacije šire populacije. Do sada smo se aktivno uključivali u kampanje, a sada dobijamo mogućnost da posebno edukovani članovi drže treninge, radionice i seminare i utiču na prevenciju HIV-a, prvenstveno kod mladih ljudi. Projekat na koji smo posebno ponosni je *Smanjenje stigme* (koji nam je preko Omladine JAZAS-a dodelila Runda 8 Globalnog fonda) čiji je cilj bio da kroz seriju dvodnevnih seminara, edukujemo buduće zdravstvene radnike, medicinske sestre, studente medicine i stomatologije ne samo o načinu zaštite od HIV-a, već i smanjenju stigme i diskriminacije prema PLHIV koja vlada u zdravstvenom sistemu.

OSNIVANJE UNIJE ZA BOLJI KVALITET ŽIVOTA

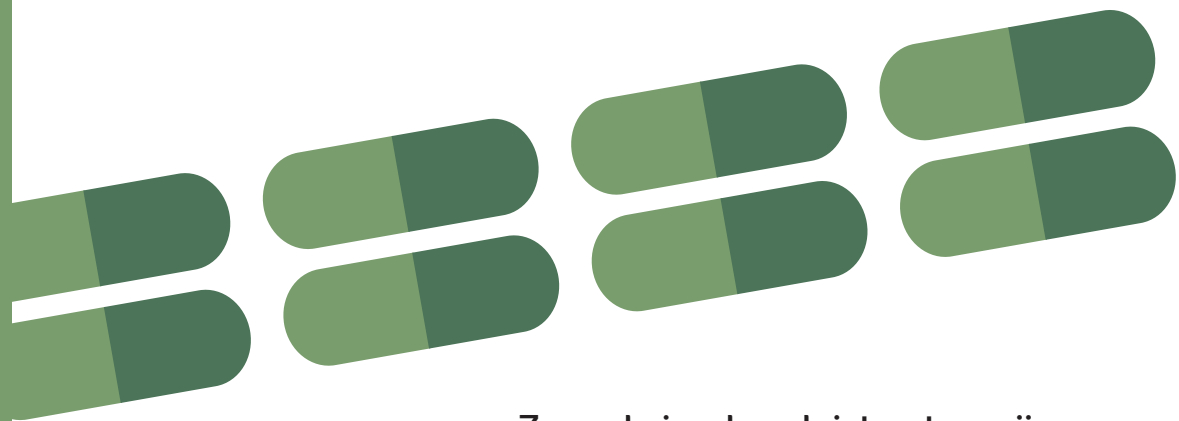
• **Da li možete da približite čitaocima *Kontakta* šta je USOP?**

- Sedam PLHIV organizacija u Srbiji shvatile su da pojedinačno neće moći da doprinesu neophodnim promenama u društvu, pa je 2007. godine osnovana neformalna mreža PLHIV. Potom, videvši rezultate Unije u susednoj Rumuniji, većina PLHIV organizacija odlučila je da, uz pomoć Omladine JAZAS-a, i u Srbiji osnuje Uniju organizacija za zaštitu PLHIV (USOP). Ideja je bila da uključimo ostale zainteresovane organizacije i donatore koji bi pomogli da se osnažimo i postanemo prepoznatljivi i van naše zemlje. Osim redovnih članica sa pravom glasa u odlučivanju, rad USOP-a prate, i savetima podržavaju, pridružene članice koje, iako nisu PLHIV organizacije, imaju dodirne tačke sa prevencijom HIV-a ili radom sa PLHIV.

• **Da li i na koji način Unija prati ciljeve međunarodnih tela koja se bave pitanjima HIV-a/side?**

- Zahvaljujući projektu *Studijska poseta Bukureštu* koji su u partnerstvu realizovali Stav+ i COD, uz podršku Handicap International i MZ RS PIU R6GF, imali smo priliku da u Rumuniji upoznamo rad njihove PLHIV mreže. Iako se i dalje susreću sa izazovima i teškoćama, oni su vremenom uspeali da postanu vrlo moćni na polju zaštite prava i poboljšanju kvaliteta života PLHIV.

Naše udruženje je tek u povelju, pa još uvek nemamo realizovane akcije. Međutim, kroz niz sastanaka koje su organizovali Omladina JAZAS-a i UNAIDS, doneli smo smernice delovanja i akcioni plan rada za osnaživanje same Unije, pojedinačnih organizacija, a i za pravnu i socijalnu zaštitu PLHIV. Na taj način imamo veće mogućnosti da zajednički delujemo na poboljšanje kvaliteta naših života ali i na održivost naših organizacija kada se iz naše zemlje povuku donatori.

Za maksimalno dejstvo terapije

TAJNA VEZA LEKARA I PACIJENTA

Piše: Dejana Ranković, mr ph.

Antiretroviralna terapija (ARV) jedna je od retkih vanbolničkih terapija koja zahteva veoma striktno pridržavanja uputstava lekara. Iako je tokom vremena ARV terapija značajno poboljšana i pojednostavljena, edukacija pacijenata i dobra saradnja sa lekarom bili su i ostaju najvažniji činioci za postizanje dobrih rezultata terapije.

Da bi lečenje bilo uspešno i da bi se postigli dobri rezultati, a da pritom ne dođe do rezistencije - pacijenti moraju dobro da razumeju uputstva i strogo se pridržavaju propisanog rasporeda. Što je raspored komplikovaniji, to je veća verovatnoća da će neka doza biti propuštena.

Ključni momenat u terapiji je uspostavljanje dnevne rutine koja će obezbediti da se svaki potreban lek uzme u tačno propisano vreme. U tome su od velike pomoći razni alarmi, mobilni telefoni, kompjuteri gde

pacijent može da programira podsetnike. Nekad se dešava da zvoni alarm, a da pacijent priča telefonom ili ne može trenutno da uzme lek i da nakon pola sata ne može da se seti da li je uzео lek. Zbog toga se preporučuje sedmični dozer lekova koji služi da pacijent uzima pravi lek u pravoj količini i u pravo vreme. To je odličan alat za duplu proveru i kontrolu terapije, jer svaka propuštena doza postaje odmah vidljiva.

Ponekada uspostavljanje nove rutine u uzimanju lekova može proizvesti i drastične promene u nečijem životu, u slučaju kada se preklapaju sa snom ili radnim vremenom. Osim toga, doza se često propušta na putovanju zbog nedostupnosti lekova iz različitih razloga, nemogućnosti pravilnog čuvanja leka i sličnih stvari. Iako to sigurno dodatno otežava da se pacijent drži plana, nikako ne treba da bude obeshrabrujuće.

Neželjeni efekti i nocebo efekat

Nažalost, veoma često problem u komplijansi nastaje zato što pacijent nije pravovremeno upoznat i/ili nije dobro razumeo sve efekte lekova. Svi lekovi protiv HIV-a nose veliki rizik od vrlo neprijatnih neželjenih efekata i to, sasvim prirodno, kod pacijenata izaziva strah i odbojnost, što dovodi do nepoštovanja režima terapije. Utešno je to što veliki broj neželjenih efekata nestane tokom vremena, ali pacijent mora dobiti jasne instrukcije koja je ta granica kada neželjeni efekti postaju indikacija za promenu terapije. Osim ukoliko se ne radi o situaciji koja ugrožava život, pacijent ne bi trebalo nikada da prekida terapiju na svoju ruku i treba uvek da bude svestan da svako nepridržavanje režima terapije može dovesti do rezistencije ili izostanka terapijskog efekta. Ključ za svaki uspeh u terapiji je zapravo otvorena komunikacija između lekara i pacijenta. Pored šire poznatog placebo efekta, fenomena gde simptomi mogu biti ublaženi autosugestivnim delovanjem, postoji i nocebo efekat gde, rezultat izostaje zbog negativnih očekivanja, nepoverenja prema zdravstvenom radniku, ili nekog drugog razloga.

Pacijent se mora pridržavati svih zakazanih poseta i testova, ne samo zbog rezul-

tata, već i zbog činjenice da svaki kontakt sa zdravstvenim i socijalnim radnicima pacijent može iskoristiti za dodatne konsultacije. Dobra navika svakog pacijenta je da uvek vodi spisak svih lekova koje koristi - ARV, druge prepisane lekove, ali i one koji se dobijaju bez recepta. Niko osim lekara i farmaceuta ne može da zapamti imena svih lekova, a posebno je teško naknadno se setiti svih uzetih. Zato je spisak najbolje rešenje. Samo na taj način je moguće ući u trag eventualnim nepoželjnim interakcijama, jer vrlo često nije samo ARV terapija uzrok problema. Čak i u svakodnevnoj komunikaciji, činjenica da ste nekome nešto rekli ne garantuje da je druga osoba to i razumela. Zato bi bilo dobro da pacijent pred lekarom ponovi kako je razumeo sve informacije i uputstva i da na kraju dobije i napisano uputstvo na kome će biti lako uočljivo koje su promene u odnosu na prethodni plan terapije.

Najzad, važna napomena koju nikako ne treba izostaviti kada je reč o pravilima uzimanja terapije je da veliki problem u komplijansi predstavlja upotreba alkohola i/ili psihoaktivnih supstanci, čije je korišćenje uz ARV terapiju najstrožije zabranjeno.

“Dobra navika svakog pacijenta je da uvek vodi spisak svih lekova koje koristi - ARV, druge prepisane lekove, ali i one koji se dobijaju bez recepta.”

KAKO PACIJENT SAM SEBI MOŽE DA POMOGNE?

Termin komplijansa (*compliance*) predstavlja stepen u kome pacijent poštuje uputstvo o primeni leka koje je dobio od zdravstvenog radnika i odnosi se na stav i/ili ponašanje pacijenta prema propisanoj terapiji, a izraz *concordance* obuhvata čitav niz aktivnosti koje preduzimaju zdravstveni radnici u cilju uspostavljanja partnerskog odnosa sa pacijentom kako bi se postigao maksimalni ishod terapije. Za razliku od komplijanse, u kojoj pacijent ima pasivnu ulogu u rešavanju zdravstvenog problema i od koga se očekuje da bez prigovora sledi uputstvo lekara i/ili farmaceuta, *concordance* podrazumeva aktivno učestvovanje pacijenta sa svim svojim potrebama, očekivanjima i željama i donošenje odgovorne odluke nakon dobijanja potrebnih informacija.

Kako to rade u komšiluku?

RUMUNSKO ISKUSTVO U BORBI PROTIV HIV-a

Piše: Catalina Zaharia, koordinatorka projekta UNOPA

Nedavno je rumunska UNOPA (Nacionalna unija organizacija osoba zaraženih HIV-om) imala kontakte sa Omladinom JAZAS-a, pa nam je cilj da ih u ovom broju *Kontakta* bolje predstavimo, kao i da ukažemo do kakvih smo to dragocenih rezultata došli kroz našu saradnju.

Članovi UNOPA dele brošure
o HIV-u/sidi

Nacionalna unija organizacija osoba zaraženih HIV-om (UNOPA) je jedina nevladina organizacija u Rumuniji koju su osnovale organizacije PLHIV, usredsređena na promovisanje i zaštitu prava inficiranih ili zaraženih HIV-om u Rumuniji. Ova organizacija je savez od 22 PLHIV organizacije iz sedamnaest okruga, uključujući i Bukurešt, a unutar samih organizacija članica broji preko 1.500 osoba pogođenih HIV-om.

Rumunija pre i posle 2000. godine

Rumunija je, kada govorimo o HIV infekciji, zemlja sa vrlo specifičnim profilom. U periodu od 1985 - 1991. godine zabeležen je veoma veliki broj slučajeva jatrogene infekcije HIV-om kod dece u rumunskim bolnicama. Prema statistikama Oseka za monitoring i evaluaciju HIV infekcije, Nacionalnog instituta za infektivne bolesti prof. dr Matei Bals, krajem 2006. godine, u Rumuniji je sa HIV-om živelo oko 12.000 osoba, od kojih su dve trećine činili mladi između 15 i 24 godina.

U ovom karakterističnom kontekstu, UNOPA je osnovana 2000. godine, kada je nekoliko udruženja roditelja i osoba koje žive sa HIV-om odlučilo da se spoji u savez, jer je bilo neophodno da se skrene pažnja javnosti na probleme HIV pozitivnih osoba u Rumuniji. Da je situacija bila ozbiljna govori činjenica da je usled nedostatka antiretroviralne terapije (ARV terapija) broj smrtnih slučajeva među HIV pozitivnim osobama bio veoma visok. Zbog nedovoljne informisanosti na nacionalnom nivou, stigma i diskriminacija su uzele maha, pa su decu inficiranu HIV-om izbacivali iz škola, nastavnici i učenici su ih diskriminirali, dok su odrasle HIV pozitivne osobe gubile posao ili su doživljavale odbacivanje od strane kolega i poslodavaca.

Međutim, upornim radom uspeći smo da suzbijemo ovakvu praksu. Od 2000. godine do danas, odbranili smo i promovisali prava hiljade dece, mladih ljudi i odraslih osoba inficiranih HIV-om ili obolelih od side, kao i prava njihovih porodica, kao što su:

- pristup kontinuiranoj, besplatnoj i nediskriminatornoj ARV terapiji

- ravnopravan pristup svim javnim servisima i zdravstvenoj nezi
- pravo na adekvatnu socijalnu zaštitu za potrebe osoba inficiranih/ pogođenih HIV-om i obezbeđivanje psiho-socijalne pomoći
- nediskriminatorno pravo i pravo na društvenu inkluziju
- pravo na obrazovanje i društveno-profesionalnu integraciju.

Od svog konstituisanja UNOPA je predstavljala glas HIV pozitivnih osoba Rumunije, a prvenstveno smo se borili za dostupnost ARV terapije za sve PLHIV. Počevši od 2002. godine obezbeđen je pristup terapiji svim HIV pozitivnim osobama koje ispunjavaju uslove Vodiča za dobijanje besplatne terapije.

Naredni korak u našim aktivnostima bio je obezbeđivanje pravnog okvira koji bi štitio prava HIV pozitivnih osoba u Rumuniji. U 2002. godini usvojen je zakon 584, kojim je osigurana zaštita od stigmatizacije i diskriminacije i kojim se obezbeđuje obrazovanje, zaposlenje i socijalnu integraciju PLHIV populacije. U ovoj godini konstituisana je i Nacionalna komisija za nadzor, kontrolu i prevenciju slučajeva HIV infekcije, nacionalno telo za koordinaciju svih oblika borbe protiv HIV-a/side. Unutar ove komisije naša Unija imala je zvanje potpredsednika i važnu ulogu u svim njenim aktivnostima.

U nastavku borbe sledeći korak bio nam je da izdejsvuujemo adekvatnu socijalnu zaštitu za PLHIV u Rumuniji. Nakon brojnih intervencija kod nadležnih organa, PLHIV u Rumuniji danas koriste, pored besplatne terapije, mnoga druga prava obezbeđena kroz sistem socijalne zaštite, što značajno unapređuje kvalitet njihovog života.

Istraživanja i lobiranja

Svi projekti UNOPA-e razvijeni su nepo-srednim učešćem 22 organizacije PLHIV, članicama Unije, koje takođe imaju kapaciteta za razvijanje sopstvenih, nezavisnih projekata.

Lobiranje i javno zagovaranje sprovodimo kroz projekte, ali i kroz zasebne aktivnosti. Inicijativa za smanjenje stigme i diskriminacije PLHIV predstavlja projekat u okviru kojeg je sprovedeno istraživanje u Rumuniji, i to jedno među poslodavcima,

“UNOPA je osnovana 2000. godine, kada je nekoliko udruženja roditelja i osoba koje žive sa HIV-om (PLHIV) htelo da skrene pažnju javnosti na probleme HIV pozitivnih osoba u Rumuniji.”

“UNOPA se povezala sa PLHIV organizacijama iz Srbije u septembru 2009. godine u Bukureštu, posle čega je u Beogradu osnovana Mreže PLHIV organizacija Srbije, koja se sada zove Unija PLHIV organizacija Srbije (USOP).”

a drugo među osobama koje žive sa HIV-om. Cilj je bio da tačno procenimo situaciju PLHIV na tržištu rada da bismo definisali barijere na koje oni nailaze u traženju posla. Po završetku istraživanja organizovali smo dve Nacionalne konferencije na temu HIV-a/side i 20 okruglih stolova sa predstavnicima lokalnih vlasti, medijima i poslodavcima u cilju njihove edukacije i poboljšanja društvene i profesionalne integracije PLHIV, kao i promovisanja njihovih prava. Kao deo projekta razvili smo aktivnosti za obrazovanje zajednice u okruzima gde ne postoje PLHIV organizacije.

Kroz nezavisne aktivnosti, ostvarili smo sastanke sa ministrima, sa predsednikom i njegovim savetnikom za zdravlje, na kojima smo razgovarali o problemima sa kojima se PLHIV susreću u našoj zemlji. Usledilo je gostovanje na raznim televizijskim i radio stanicama, veliki broj intervjuova za novine, učestvovanje na protestnim mitinzima i ostvarivanje saradnje sa ostalim domaćim i međunarodnim organizacijama koje se bave pitanjima HIV-a/side.

Sve jača saradnja sa Omladinom JAZAS-a

U septembru 2009. godine povezali smo se sa PLHIV organizacijama iz Srbije u Bukureštu, gde smo razmenili iskustva. Ovaj sastanak odigrao je važnu ulogu za

unapređenje položaja PLHIV organizacija u Srbiji. Nakon susreta u Bukureštu, Omladina JAZAS-a pokrenula je inicijativu da istraži pravne aspekte za osnivanje PLHIV Unije u Srbiji po modelu UNOPA. U Srbiji je već postojalo nekoliko PLHIV organizacija koje su nameravale da se ujedine da bi postale snažnije i zastupljenije, ali nisu postojali pravni okviri za osnivanje asocijacije nevladinih organizacija. Sledeći model UNOPA, počelo se sa realizacijom ove ideje.

Mi iz UNOPA pomogli smo ovu inicijativu, intenzivnom korespondencijom i savetovanjem oko Statuta Saveza i ostalih tehničkih aspekata. Na Osnivačkoj skupštini održanoj 1. decembra 2009. godine, naš tim je bio specijalni gost koji je predstavio načine kako se Rumunija bori sa problemima koji se tiču ljudskih prava, politike lobiranja, kao i stigmom i diskriminacijom. UNOPA namerava, i u budućnosti, da nastavi saradnju sa Unijom PLHIV organizacija Srbije, da zajednički unapredimo međunarodno umrežavanje PLHIV organizacija Srbije, da zastupamo domaće i međunarodne konvencije i zakone, i pratimo kretanja HIV-a/side na regionalnom i globalnom nivou.

Aktivisti UNOPA u akciji

Copyright: Queeria centar / Queeria Calendar 07

Mirjana Karanović, glumica koja često hrabro istupa u borbi za ljudska prava, smatra da je zadatak umetnika da osvaja svoju ali i slobodu svakog od nas

EDUKACIJA JE NAJBOLJE ORUŽJE PROTIV DISKRIMINACIJE

Piše: Jelena Đorgović

Mirjana Karanović je pored brojnih nagrada za glumu, dobila 2009. godine i nagradu *FIRPRESCI* od Udruženja filmskih kritičara i novinara za najbolju glumicu u filmu *Tamo i ovde*. Za istu ulogu dobila je i specijalno priznanje međunarodnog Festivala autorskog filma u francuskom gradu Arasu. Takođe je nedavno postala i dobitnica nagrade za unapređenje kulture ljudskih prava *Konstantin Obradović*. Upravo zbog toga sa njom vodimo razgovor o problemima netolerancije i diskriminacije u Srbiji, ali i o mogućnostima da se jedna takva slika društva promeni.

• Šta su, po Vašem mišljenju, najveće prepreke i teškoće u ostvarivanju ljudskih prava u našem društvu?

- Pred našim društvom je dug put do, pre svega, shvatanja šta su ljudska prava, ko sve ima pravo na ljudska prava, a onda do uspostavljanja društva u kome se o tome ne razgovara nego se to podrazumeva. Kroz istoriju našeg društva uvek je više prava bilo na strani onih koji su imali bilo koji znak moći uz sebe, fizičku, materijalnu

ili političku. Nasuprot njima su oni slabiji koji su u sudarima i sukobima sa jačima uvek ostajali obespravljeni. Predrasude, strahovi, neznanje, neobrazovanost su velike prepreke poštovanju ljudskih prava.

• Na koji način umetnost uopšte može da pomogne u tome?

- Umetnost se, za razliku od politike, uvek obraća pojedincu i njegovoj duši. Mislim da umetnici mogu da pomognu i svojim delima i svojim javnim istupanjem u zaštitu obespravljenih i slabijih. Pored toga što mislim da umetnost generalno podiže prag senzibilitnosti, čini ljude plemenitijim i spremnijim da saosećaju sa drugima, moguće je ljudima preko umetnosti približiti sudbine ljudi koji stradaju zbog netolerancije i uskraćivanja ljudskih prava. Saosećanje i uviđanje da su i *Oni ljudska bića* može da promeni stavove ljudi u odnosu na grupe ljudi ili pojedince koji su zbog različitih razloga diskriminisani. Mislim da pravi umetnik treba da se bori ne samo za sopstvenu slobodu izražavanja, već i za prava i slobodu svih.

POZNATI
O HIV-u

“Umetnost se, za razliku od politike, uvek obraća pojedincu i njegovoj duši.”

“ Moja poruka čitaocima Kontakta je da im sopstvena dobrobit bude mera odnosa sa drugim ljudima, da budu dobri sa drugima kao što bi voleli da drugi budu prema njima, da ne čine ništa što ne bi voleli da neko njima čini.”

• **Postoji li mogućnost da glumac kroz svoje uloge utiče na menjanje društvene svesti u Srbiji ili je ovde to samo ideal?**

- Postoji, naravno. Samo što mislim da jedna uloga ili više njih nije dovoljno. Stvari se mogu zbilja promeniti samo ako se učini mnogo veći organizovani napor u vaspitavanju najmlađih i prevaspitavanju starijih. Mislim da udružene lepe reči i pohvale za one koji poštuju ljudska prava i kazne za one koji ih negiraju i krše, mogu da donesu promenu. Ipak, potrebno je vreme i strpljenje da se primeti napredak.

• **Da li ste kroz rad bili u kontaktu sa ljudima koji su zaraženi HIV-om i kakav je uopšte vaš stav prema toj populaciji?**

- Nisam nikad bila u kontaktu sa osobom zaraženom HIV-om ili obolelom od side, barem ne da sam to znala. Nemam neki poseban stav i odnos prema tim ljudima. Veoma sam dobro obaveštena kakva je to bolest, kako se dobija, prenosi i kako se leči. Ne bi mi bio nikakav problem da se družim sa takvom osobom.

• **Nedavno je formirana prva parlamentarna grupa za HIV/sidu u srpskom parlamentu. Da li vidite neke pomake u našem društvu u odnosu na ovu populaciju?**

- Ne vidim pomake kojima bih bila zadovoljna. Mislim da i dalje velika većina ljudi ima ogromne predrasude i neosnovane strahove u vezi sa ljudima koji su zaraženi. Malo se učinilo u razbijanju tih predrasuda u javnosti. Sigurna sam da ljudi zaraženi virusom to radije kriju nego što dele sa svojom okolinom, pa čak i svojim najbližima.

• **Šta bi, po Vašem mišljenju, trebalo promeniti u nama samima u borbi protiv diskriminacije osetljivih grupa među kojima su i ljudi sa HIV-om?**

- Informisanje. To je prvi i osnovni preduslov za prestanak diskriminacije, i kazne, pre svega, za lekare i ostalo medicinsko osoblje koji svojim ponašanjem podržavaju tu diskriminaciju. Trebalo bi bolje informisati mlade, čak i najmlađe u školama. O toj temi bi trebalo više da se govori u medijima, ali ne na tabloidni, senzacionalistički način, nego edukativno.

• **Čime ste trenutno okupirani? Na kojim projektima radite?**

- Trenutno pomažem mojim studentima da diplomiraju, radimo dve diplomske predstave koje će, nadam se igrati negde i predstaviti se i preporučiti i publici i budućim rediteljima i upravnicima pozorišta. Sredinom maja počinjem predstavu u Jugoslovenskom dramskom pozorištu YU mitologija sa Dinom Mustafićem. U julu idem u Karlove Vari gde sam u žiriju festivala.

• **Šta bi bila vaša poruka čitaocima Kontakta?**

- Da im sopstvena dobrobit bude mera odnosa sa drugim ljudima, da budu dobri sa drugima kao što bi voleli da drugi budu prema njima, da ne čine ništa što ne bi voleli da neko njima čini.

Deca ulice u najvećem riziku od HIV infekcije

DECA SA BURNOM PROŠLOŠĆU

Piše: Momčilo Janjić

Sigurno se svima nama desilo da nam, dok bezvoljno čekamo da se otvori semafor na nekoj od prometnijih beogradskih ulica, na prozor pride devojčica ili dečak, koji mole za par dinara ili pitaju da obrišu vetrobransko staklo za bilo kakvu nadoknadu. Mnogi od nas ne mogu da gledaju taj prizor, okreću glavu... dok neki, pak izbace ruku sa sićom, dodaju neku bombonu ili porazgovaraju sa uvek spremnim klicima... Bilo kako bilo, to su naša deca ulice kojih u Beogradu, ali i drugim gradovima u Srbiji, ima sve više i više... Kome treba da zahvalimo za ovakve, sve učestalije prizore, ne znam... Znam samo da su nam ratovi, ekonomska situacija, rešavanje nekih urgentnijih problema, juriš ka Evropskoj uniji i slični milenijumski zahvati ostavili u amanet čitave čete klinaca koja su sasvim jednostavno - deca ulice...

Dobro, a ko su u stvari deca ulice? Deca bez doma, deca sa burnom prošlošću. Svi smo ih često viđali, ali mnogo ređe smo mislili o njihovim životnim pričama. Ostavljeni od svojih najbližih, koji možda nisu više živi, ili nisu mogli, a ni želeli da se o njima brinu. Na ulici, leti i zimi spavaju po haustorima, klupama, kartonskim kutijama, šahtama, parkovima gde ih vidamo svakog dana. Često se i navode tri kategorije:

Deca sa ulice - nemaju drugi dom nego što je ulica. Ta deca veliki deo dana provode na ulici, a noću su u napuštenim kućama, šahtovima, barakama, parkovima...

Deca na ulici - veliki deo dana provode na ulici, a noću se vraćaju svojoj porodici.

Deca koja žive na ulici sa svojom porodicom - žive sa porodicom po parkovima, ulicama, raskrsnicama. Na taj način provode vreme radeći zajedno sa njima i često menjajući mesto spavanja.

Pored ove tri kategorije možemo dodati još jednu - **deca iz institucija** - deca koja dolaze iz situacije beskućništva i u riziku su da zadobiju ovaj status ponovo, deca

koja borave u institucijama, a opet veći deo dana provode na ulici sa vršnjacima, ponekad i radeći. Ova deca znaju da budu odsutna iz neke institucije i po nekoliko nedelja.

Odlučni da se uhvatimo u koštac sa ovim rastućim problemom, Omladina JAZAS-a je u okviru projekta *Jačanje HIV prevencije i briga o grupama najugroženijim HIV-om* koji sprovodi u okviru runde 8 Globalnog fonda za borbu protiv side, tuberkuloze i malarije pokrenula program otvaranja tri drop-in centra za adolescente, decu ulice u najvećem riziku od dobijanja HIV-a i to u Beogradu, Novom Sadu i Nišu. Projekat je počeo 1. jula 2009. i traje pet godina, do 2014. godine. Tri drop-in centra otvorena su u saradnji sa potprimaocima na ovom projektu: Centrom za integraciju mladih (CIM) iz Beograda, Ekumenskom humanitarnom organizacijom (EHO) iz Novog Sada i Centrom za pomoć deci (CPD) iz Niša. Pored ove tri organizacije u razvoju projektnih aktivnosti aktivno učešće uzeli su i UNICEF, lokalne gradske uprave, ali i institucije sistema koje se bave ovim problemom.

Kome se zapravo pružaju usluge ovih drop-in centara? Adolescenti - deca ulice u najvećem riziku od dobijanja HIV-a i drugih polno prenosivih infekcija (eng. MARA - Most At Risk Adolescents) su ove subpopulacije dečaka i devojčica uzrasta 10 do 19 godina koja žive i/ili rade na ulici, a koja imaju višestruke rizike i to ukoliko su:

- prodali i/ili kupili seksualne usluge (za mlađe od 18 godina prema međunarodnom zakonu tretira se kao seksualna eksploatacija) makar jednom u poslednjih godinu dana
- intravenski koristili droge bilo kada u toku života
- muškog pola, a imali su nezaštićene analne seksualne odnose sa osobom istog pola u poslednjih godinu dana
- deca su roditelja koji injektiraju droge
- deca su roditelja koji se bave prodajom seksualnih usluga
- zloupotrebljavali alkohol i/ili zloupotrebljavali druge psihoaktivne supstance

Drop-in centar zapravo predstavlja dnevno svratište za nabrojane subpopulacije dece ulice, gde korisnici dobijaju specifične usluge i edukaciju ciljanu da spreči širenje HIV-a i drugih polno prenosivih infekcija. U drop-in centru angažovani su po potrebi psiholog, pravnik, socijalni radnik, vaspitači, vršnjački edukatori, a poželjno je da korisnici formiraju takozvane grupe za samopodršku u kojima će grupno obrađivati različite teme i rešavati razne probleme. Centri su otvoreni u toku dana od 4 do 6 sati. Drop-in centar nije predviđen da pruža usluge prenočišta i ishrane dece ulice, te se ove usluge mogu kombinovati sa već postojećim svratištima.

Značajno je napomenuti da je Srbija prva zemlja na svetu koja je u okviru aktivnosti koje finansijski podržava Globalni fond za borbu protiv side, tuberkuloze i malarije pokrenula pilot program prevencije HIV-a i drugih polno prenosivih infekcija među ovom populacijom. Upravo zbog toga niko nije ni mogao da predvidi kako će se odvijati ovaj deo projekta i kako će organizacije potprimaoci pronaći i pružiti usluge za 150 korisnika koliko je predviđeno radnim planom za prvu godinu sprovođenja projekta. Zaključno sa 31. martom 2010. godine (osam meseci realizacije), tri drop-in centra su pružila različite usluge za ukupno 116 dečaka i devojčica uzrasta 10 do 19 godina koja žive i/ili rade na ulici, a koja imaju višestruke rizike, čime su odagnate sumnje da se neće uspeti privući veći broj korisnika.

Deca ulice se neredovno hrane, najčešće je to nekvalitetna hrana za koju uspeju da isprose novac na ulici.

Deca ulice nemaju gde da se okupaju, nemaju gde da operu svoju garderobu ukoliko je imaju.

Deca ulice vrlo često nemaju nijedan dokument koji svedoči o njihovom postojanju, nemaju adresu na kojoj stanuju, i samim tim nemaju šansu za početak.

Deci ulice zdravstvena zaštita nije dostupna.

Deca ulice ne idu u školu.

Trendovi pokazuju da će planirani broj u prvoj godini biti premašen.

Zajedno sa svojim potprimaocima Omladina JAZAS-a će u toku prve i druge godine implementacije ovog segmenta projekta pokrenuti medijsku promociju usluga za ovu populaciju u sva tri grada gde postoje drop-in centri. Takođe je planirana i medijska kampanja na republičkom nivou kako bi opštoj populaciji skrenuli pažnju na rastući problem.

Planirana je i standardizacija usluga u sva tri drop-in centra, ali i proširivanje usluga i lagana transformacija drop-in centara u prava svratišta za decu ulice, čime se već sada planira održivost svratišta kada se završi projektni petogodišnji ciklus. Naravno, ukoliko se za tim ukaže potreba moguće je otvoriti dodatne drop-in centre od treće godine realizacije projektnih aktivnosti.

Pa tako, sledeći put kada se budete vraćali sa posla i dok budete tapkali u mestu čekajući da se otvori semafor na putu do kuće, ako vam pride neko dete i zatraži neki dinar ili zamoli za koji zalogaj ukusnog sendviča kojeg niste mogli celog da pojedete, setite se ovog teksta. Samo zajedničkim snagama moći ćemo da rešavamo ovakve, duboko ukorenjene probleme u našem društvu i na našim ulicama.

“ Samo zajedničkim snagama moći ćemo da rešavamo ovakve, duboko ukorenjene probleme u našem društvu i na našim ulicama. ”

MLADI I SIDA

PRIČE IZ VOLONTERSKOG KLUBA OMLADINE JAZAS-a

Piše: Marijana Radulović

Otvaranje volonterskog kluba
Omladine JAZAS-a

Edukovali smo i policiju -
oni štite nas, mi štitimo njih

Volonteri Omladine JAZAS-a
dele brošure o HIV-u/sidi na
Trgu Republike

- Volonteri Omladine JAZAS-a dobili su svoje mesto za okupljanje u ulici Stanoja Glavaša u avgustu 2009. godine. Od stare štamparije, udruženim radom volontera prostor je pretvoren u mesto za održavanje radionica i predavanja, za učenje, planiranje i pripremu raznovrsnih akcija i kampanja.
- U okviru projekta *Mladi za zdravlje*, koji je finansiralo Ministarstvo omladine i sporta, u oktobru i novembru 2009. godine u kampu Bogovođa, održana su i dva treninga za 40 vršnjačkih edukatora na temu zdravih stilova života.
- Brošura *Zdrav stil, moj stil* na srpskom, romskom i mađarskom jeziku objavljena je krajem 2009. godine u okviru projekta *Mladi za zdravlje*.
- Povodom obeležavanja Svetskog dana borbe protiv side, 1. decembra 2009. godine volonteri Omladine JAZAS-a su delili edukativni materijal na Trgu Republike uz podršku beogradskih DJ-eva. Istim povodom bili su prisutni i na *Noći reklamoždera* 3. i 4. decembra 2009. godine u Sava centru.

Jelena Milutinović predstavljajući volontere Omladine JAZAS-a na predstojećoj konferenciji o sidi u Beču

Jelena Milutinović, angažovana je u Omladini JAZAS-a više od tri godine kao vršnjački edukator. Održala je preko trista predavanja, i veliki broj tribina i radionica o HIV-u/sidi. Učestvovala je u brojnim kampanjama i promotivnim akcijama u cilju prevencije HIV-a/side. Od 2009. godine je članica Izvršnog odbora Omladine JAZAS-a. Svoje znanje vršnjačkog edukatora unapređivala je učešćem na domaćim i međunarodnim seminarima i treninzima. Među najznačajnijim iskustvima ističe treninge za pisanje projekata u okviru programa *Mladi u akciji*, Evropske komisije, koje je pohađala u Rumuniji i Srbiji. Putem pisanja projekata želi da unapredi rad na prevenciji HIV-a kroz relizaciju inovativnih ideja.

Jelena se početkom 2010. prijavila za učešće na 18. Međunarodnoj konferenciji o sidi i dobila je punu stipendiju. Tim povodom Jelena je izjavila: „Prijavila sam se za učestvovanje na 18. Međunarodnoj konferenciji o sidi u Beču pošto sam želela da podelim iskustva sa HIV aktivistima iz celog sveta, saznam nešto novo i ta znanja prenesem ostalim volonterima i upotrebim ih za unapređenje programa Omladine JAZAS-a. Vrlo sam zadovoljna što su mi organizatori dodelili stipendiju i time pružili mogućnost da učestvujem na najznačajnoj konferenciji kada je HIV u pitanju.”

Milica Branković volonterka i vršnjačka edukatorka Omladine JAZAS-a

Milica Branković je članica i volonterka Omladine JAZAS-a od 2002. godine. U želji da postane vršnjačka edukatorka završila je školu za edukatore o HIV-u/sidi 2003. godine, a kao dodatnu edukaciju i Međunarodnu letnju školu *STOP AIDS* 2005. godine na Kopaoniku. Učestvovala je u kreiranju i realizaciji brojnih kampanja i promotivnih akcija Omladine JAZAS-a. Pored svih ovih aktivnosti Milica privodi kraju Mašinski fakultet Univerziteta u Beogradu.

U saradnji sa organizacijom Žena+, koja se bavi pružanjem psiho-socijalne pomoći ženama i deci sa HIV-om, pomaže u učenju devojkici koja živi sa HIV-om. Ovo je još jedan način na koji Milica, svima poznata kao Mimi, nesebično i sa puno entuzijazma pomaže ljudima.

„Od početka 2010. godine, u saradnji sa Ženom+, pomažem u učenju devojkici koja je HIV pozitivna. Do sada sam joj održala 20 časova iz matematike, srpskog, engleskog jezika i predmeta Svet oko nas. Ovo mi ne predstavlja nikakav problem, jer me rad sa njom ispunjava, osećam se dobro kada nekome pomognem i ta me energija pokreće. Potrebno je samo dobro organizovati vreme i pridržavati se rasporeda, i naravno imati dobru volju.“ - izjavila je Mimi, kada smo je pitali da li joj je teško da odvoji vreme za volonterski rad, imajuću u vidu da završava jedan od težih fakulteta.

Četvrta međunarodna konferencija o vršnjačkoj edukaciji, seksualnosti i HIV-u/sidi
HIV prevention: Uncovering new ground
16-18. jun 2010. godine
Nairobi, Kenija

Konferencije NOPE (Nacionalna organizacija vršnjačkih edukatora iz Kenije) predstavljaju jedinstvene i korisne skupove koji omogućavaju učesnicima da razmene svoja iskustva, nauče lekcije potrebne za realizaciju njihovih programa od drugih učesnika i dobiju najnovije naučne, programske i epidemiološke podatke od vrhunskih stručnjaka na uprošćenom i jasnom jeziku.

Cilj konferencije je promovisanje uloge vršnjačkih edukatora u unapređenju preventivnih programa. Organizator konferencije je NOPE. Kotizacija iznosi 150 USD po osobi i pokriva konferencijski materijal i hranu. Ne postoji školarina.

Više o konferenciji na: www.nope.or.ke

Druga italijanska konferencija o sidi i retrovirusima (ICAR)
20. jun 2010. godine
Breša, Italija

Cilj konferencije je predstavljanje najvažnijih rezultata istraživanja sprovedenih u Italiji. U isto vreme održaće se i simpozijum o relevantnim temama kao i predavanja istaknutih međunarodnih stručnjaka.

Visina kotizacije zavisi od profesije i iznosi od 60 do 600 evra. Za studente je učešće besplatno.

Više o konferenciji na: www.icar2010.it

Konferencija o primeni programa razmene igala i smanjenja štete
30. jun 2010. godine
London, Engleska

Konferencija okuplja stručnjake iz oblasti razmene igala i zloupotrebe psihoaktivnih supstanci, sa predavačima iz Joseph Rowntree fondacije i Nacionalne agencije za tretman. Organizator konferencije je *Royal Society for Public Health* (RSPH). Kotizacija varira u zavisnosti da li se prijavljujete kao predstavnik javnog ili privatnog sektora.

RSPH članovi: £154

Javni sektor i dobrotvorne ustanove: £182

Privatni sektor (Non-Members): £248

Ne postoji školarina.
Više o konferenciji na: www.rsph.org.uk

Osamnaesta međunarodna konferencija o sidi
Rights Here, Right Now
18-23. jul 2010. godine
Beč, Austrija

Međunarodna AIDS konferencija predstavlja glavno okupljanje za sve koji su uključeni u odgovor na AIDS pandemiju na bilo koji način, kao i za državne zvaničnike, osobe koje žive sa HIV-om i ostale pojedince koji su posvećeni zaustavljanju pandemije. Konferencija je prilika da se proceni dokle se stiglo u odgovoru na HIV, evaluiraju dosadašnja naučna dostignuća i naučene lekcije, kao i da se stvori kolektivni grafikon napretka.

Prva Međunarodna AIDS konferencija održana je u Atlanti u Sjedinjenim Američkim Državama 1985. godine i od tada se organizuje svake druge godine, menjajući države domaćine. Ovo predstavlja jedinstven događaj, od velike društvene važnosti na globalnom nivou, a u prilog tome govori i činjenica da su na ceremoniji otvaranja govornici do sada bili Nelson Mandela, Bil Klinton, Piter Pjot, Bil i Melinda Gejts, Kofi Anan, Ričard Gir. Organizator konferencije je International AIDS Society (IAS).

Više o konferenciji na: www.aids2010.org

Hope 2010. međunarodna konferencija
15-17. decembar 2010. godine
Mumbai, Maharashtra, India

Hope 2010 je deseta međunarodna konferencija organizovana od strane DAIRRC (Drug Abuse Information Rehabilitation and Research centra) u Indiji. Konferencija će imati istovremeno sesije o zaštiti životne sredine, održivom razvoju, HIV-u/AIDS-u, zloupotrebi psihoaktivnih supstanci, bolestima zavisnosti kao i o ljudskim pravima.

Rok za dostavljanje rada/projekta je 15. jun 2010.godine.

Više o konferenciji na: www.internationalconference2010.com

JAZAS OMLADINA

people
unlimited
HIVOS

Izdavanje časopisa Kontakt je deo projekta *Unapređenje pravnog položaja osoba koje žive sa HIV-om u Srbiji*.
Projekat je finansiran sredstvima Evropske komisije, a partnerski ga sprovode HIVOS i Omladina JAZAS-a.